

Høringsuttalelse til NOU 2013:5 fra Norges Forsvarsforening

Innledning

Norges Forsvarsforening (NFF) er enig i at politireserven bør nedlegges, at Heimevernets rolle som forsterkningsressurs for politiet må styrkes, og at Sivilforsvaret må moderniseres.

NFF er imidlertid uenig i konklusjonene om at Heimevernet og Sivilforsvaret bør opprettholdes som egne etater under to ulike departement. Dette er en både beredskapsmessig og ressursmessig dårlig løsning.

NFF vil peke på at dagens organisering av Sivilforsvaret i DSB ikke har vært vellykket, noe som også NOU'en er tydelig på. NFF mener at DSB som et utpreget tilsyns- og analysedirektorat ikke har de forutsetninger (kultur og operative forståelse) som skal til for å lede og utvikle Sivilforsvaret til en moderne beredskapsorganisasjon. Det bør også nevnes at Sivilforsvaret havnet i DSB som et slags kompromiss, og at det aldri har vært en gjennomtenkt og ønsket plassering. (*I NOU 2001:13 Når ulykken er ute*, var utvalget splittet i synet på organisatorisk tilhørighet for Sivilforsvaret, og kun ett medlem av utvalget gikk inn for at Sivilforsvaret skulle plasseres i DSB).

NFF mener at mange hensyn taler for at Heimevernet og Sivilforsvaret bør organiseres under én sentral ledelse under samme departement, og at en rekke av stabs- og forvaltningsfunksjonene bør slås sammen.

NFF er imidlertid opptatt av at Heimevernet og Sivilforsvaret opprettholdes og utvikles som to ulike organisasjoner/fagmiljø, med spisskompetanse innenfor hhv objektsikring/væpnede oppdrag (Heimevernet), og katastrofeinnsats innenfor brann og redning (Sivilforsvaret).

Begrunnelse

NFF vil gi tre hovedbegrunnelser for dette:

1. Risiko og sårbarhetsutviklingen.

Risiko- og sårbarhetsutviklingen tilsier at det er på tide med vesentlige endringer i organisering av statlig beredskap. Skillene mellom fred og krig er visket vekk, og man opererer i en global verden der territorielle grenser ikke lenger har samme betydning. Krigen forgår på nett, innenfor finans og innenfor media/kommunikasjon, og aktørene er alt fra stater til enkeltpersoner. Trusselbildet er sammensatt og komplisert .

Det er også viktig å ta hensyn til at truslene fra klima/miljø er større og økende. Det samme gjelder pandemi og helsemessige utfordringer knyttet til mat og drikkevann. Slike scenarier krever betydelig ressursinnsats på mange samfunnsområder.

Der er derfor unaturlig å opprettholde skillene mellom etater som er etablert i en tid der skillet mellom krig og fred var tydeligere og risiko og sårbarhetsbildet annerledes. I dag er det behov for helhetstenkning, fleksibilitet og en sektorovergripende tilnærming. Det er behov for statlig

beredskap som kan benyttes nasjonalt og globalt innenfor et spekter av ulike trusler/scenarier, og der spisskompetanse og kapasiteter kan benyttes på tvers.

2. **Kost-/nytte-perspektivet; bedre beredskap til samme pris.**

NFF mener at den største svakheten ved NOU 2013:5 er den økonomiske siden. NOU'en tilkjenner et høyt ambisjonsnivå for et modernisert sivilforsvar, men etter NFF mener at det ikke er mulig å modernisere og ruste opp Sivilforsvaret innenfor dagens økonomiske ramme for etaten, tross kutt i styrkestrukturen og fjerning av krigsoppgaver. Etaten er pr i dag altfor ressurs svak til at det eksisterer noen reell effektiviseringsgevinst.

Det er derimot et stort potensial for en effektivisering og styrking av statlig beredskap dersom man ser Heimevernets og Sivilforsvarets ressurser *samlet*. Begge organisasjoner er uniformerte statlige etater som opererer med vernepliktige, og begge etater driver operativ krisehåndtering og støtte.

Det er unaturlig at man har to slike operative beredskapsetater i hver sitt departement. Den virkelige gevinsten får man først ved en sammenslåing av stabs- og forvaltningsoppgaver, (ledelse, administrasjon, personellforvaltning, økonomistyring, IKT etc.), felles logistikksystem og felles regel- og bestemmelsesverk.

3. **En mer rettferdig og helhetlig vernepliktsordning.**

I dag har både Heimevernet og Sivilforsvaret vernepliktige/tjenestepliktige i sine oppsetninger, men etatene forvalter, utdanner og trener mannskapene på ulik måte. Sivilforsvaret kaller inn kvinner til pliktig tjeneste, mens det Forsvaret er frivillig (inntil videre). Det er altså to parallelle systemer for ivaretagelse av samme gruppe; unge kvinner og menn som iht plikt/lov og fysiske krav skal gjøre en samfunnsnyttig tjeneste for staten. Dette er neppe forvaltningsmessig hensiktsmessig.

Systemet oppleves også i dag som urettferdig. En tjenestepliktig i Sivilforsvaret er ofte en person som har gjennomført førstegangstjeneste, og som deretter har blitt pålagt tjenesteplikt i Sivilforsvaret. Vedkommende blir på en måte "dobbelbelastet". I tillegg er avlønning forskjellig. Dette skaper reaksjoner.

Det vil også være en betydelig effektiviserings- og kompetansegevinst gjennom et felles skole- og utdanningssystem.

På bakgrunn av disse tre hovedargumentene, mener NFF at Sivilforsvaret og Heimevernet bør organiseres under en felles ledelse og med felles forvaltnings- og logistikksystemer, under Forsvaret/ Forsvarsdepartementet. Etatene bør imidlertid beholdes som to ulike fagmiljø/bransjer, f eks som to regimenter, slik at begge etaters rolle og funksjon rendyrkes. Dette for å kunne ivareta og utvikle etatenes spisskompetanse og egenart. Det vil være kompetansemessig og HMS-messig utfordrende å gi opplæring, trening og øving innenfor mange ulike fag/oppgaver. Imidlertid må det være slik at man kan støtte og supplere hverandre der det er hensiktsmessig og uproblematisk, f eks ved flom- og forurensingsrelaterte hendelser.

NFF mener videre at en rekke viktige og sentrale statlige ressurser som helikopter (skogbrann, redning og logistikk) og maritim støtte (Sjøheimevernet) bør organiseres som *felles operative ressurser* under den samme ledelse. I tillegg bør droner/roboter, CBRN/EOD-kapasiteter, mobile kommandoplasser, lendegående kjøretøyer og spesialkjøretøyer være felles operative ressurser som kan benyttes på tvers. NFF vil komme med et par eksempler: I dag finnes det snøskutere og beltevogner på Bømoen i Voss kommune. I tillegg finnes et øvingsssenter på Brandseth. Slike ressurser må kunne benyttes både av Heimevernet og Sivilforsvaret, noe som ikke er tilfelle i dag. Et annet eksempel er CBRN-utstyr ifm deteksjon og sanering. Slikt utstyr finnes både i Heimevernet og Sivilforsvaret, men etatene klarer bare delvis å opprettholde kompetanse og operativitet fordi utstyret er krevende å vedlikeholde og bruke. Slikt spesialutstyr og spisskompetanse bør derfor organiseres som fellesoperative ressurser.

En samorganisering vil også gi en kompetansemessig synergi på organisasjonsnivå: Heimevernet får sivil kompetanse (redningstjeneste, skogbrann, oljevern, flom og ras) og Sivilforsvaret får tilført operativ kompetanse og et velfungerende ledelses, kommando- og kontrollsystem.

Det ligger også en effektiviseringsgevinst i felles forvaltning av de vernepliktige og en felles utdannings- og øvingsmodell. NFF mener at Norge må vurdere dansk modell, dvs at norske kvinner og menn bør gis førstegangstjeneste i Sivilforsvaret som et alternativ til militær førstegangstjeneste. Alternativt kan man ha felles rekruttskole og grunnutdanning (både for Heimevernet og Sivilforsvaret), og deretter en spesialisering innenfor heimevern og sivilforsvar. Det vil både gi Sivilforsvaret et kompetansemessig løft, samtidig som man vil gi kvinner og menn et spennende og samfunnsnyttig alternativ til den tradisjonelle førstegangstjenesten.

Konklusjon:

NFF mener at en fremtidens risiko og beredskapsutfordringer krever nye tanker om organisering av nasjonal beredskap. Det er behov for statlig beredskap som er moderne og slagkraftig og som kan brukes nasjonalt og internasjonalt. Det er derfor naturlig å vurdere en ny organisering av Heimevernet og Sivilforsvaret med følgende hovedtrekk:

- Heimevernet og Sivilforsvaret bør samorganiseres under en felles ledelse og med felles logistikk- og forvaltningssystemer, men beholdes og rendyrkes som to ulike fagmiljøer (regimenter).
- Det bør etableres felles operative kapasiteter som kan benyttes på tvers; helikopter, droner/roboter, båter, kjøretøyer, kommandoplasser, CBRN/EOD og lederstøttesystemer (stabsstøtte, samband og IKT)
- Det bør etableres en felles/integrert vernepliktsordning med mulighet for førstegangstjeneste i Sivilforsvaret, tilsvarende dansk modell
- Det bør etableres et felles utdannings, øvings- og treningssystem, med felles skole og øvingsfasiliteter.

Denne løsningen vil gi en bedre beredskap innenfor samme kostnadsramme og en bedre utnyttelse av statlige ressurser på tvers. I tillegg vil man få en mer rettferdig og helhetlig vernepliktsordning.

Frigjorte driftsmidler bør brukes til investeringer der det er et stort behov, f eks til fellesoperative kapasiteter innenfor CBRN/EOD, droner/roboter, IKT og lederstøtte. Videre kan ledige midler benyttes til anskaffelse av flomgjerder og tyngre redningsmateriell (spesialutstyr, lensepumper, strømaggregater, etc) til støtte for lokalsamfunn rammet av naturkatastrofer.

NFF vil gå så langt som å si at denne løsningen er den eneste fornuftige og kosteffektive løsningen på fremtidens beredskapsutfordringer, med bakgrunn i den beskrivelse som er gitt i NOU'en. Å flikke på dagens sivilforsvar er lite kosteffektivt, samtidig som Heimevernet og Forsvaret er en uutnyttet ressurs ift nasjonale sivile katastrofer.